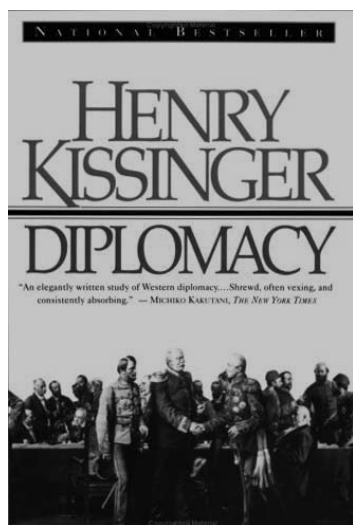

d'aquells qui voldrien desdibuixar-la adduint raons d'ordre científic, que en realitat el que fan és deshumanitzar-la. Reivindicació lloable, però dèbil. Quan allò humà esdevé punt de referència últim de si mateix es fa impossible contestar una postura contrària. La pregunta és sempre la mateixa: per què hem de ser humans?

Josep Hereu

DIPLOMACIA

HENRY KISSINGER

Ediciones B, 1998

Henry Kissinger, un dels polítics més influents de la segona meitat del segle XX, però a la vegada un dels més polèmics i més perseguits per la justícia, edifica en

la seva obra *Diplomàcia* tota una anàlisi de les relacions internacionals dels últims tres segles.

L'autor del llibre comença explicant l'ordre internacional del segle XVII, el qual es basava primer en *la raison d'état* de Richelieu i l'equilibri del poder, i més tard en *la realpolitik* de Bismark. Els dos principis trenquen amb l'ordre existent basat en la universalitat del Sacre Imperi i construeixen unes noves regles de joc que regulen les relacions entre estats a partir de l'equilibri del poder i de l'interès nacional i egoista de cada estat. El llibre segueix amb l'anàlisi de les causes de la Primera Guerra Mundial i l'aparició dels Estats Units en l'escena internacional. A partir d'aquest moment la relació entre estats fa un canvi espectacular i l'equilibri del poder deixa de ser el referent. Neix l'idealisme de Wilson, el qual durarà fins als nostres temps. L'autor es para durant alguns capítols en l'anàlisi del fracàs de la pau de Versalles, per qui "no va ser res més que un simple armistici", i que va arrossegar tot Europa al límit de l'abisme. Continua l'obra combinant l'explicació dels fets històrics de la Guerra Freda amb la justificació de la política exterior americana d'aquells anys i és a partir d'aquí quan el llibre fa un tomb i l'autor analitza les relacions internacionals des d'una òptica més personal, incorporant experiències viscudes i retrats de líders històrics.

Kissinger dedica un últim i interessant capítol a l'anàlisi de

l'ordre internacional creat després de la Guerra Freda. Segons ell, un ordre internacional que s'assembla molt al complex sistema d'estats-nació europeus dels segles XVII i XVIII: compost per poques grans potències de proporcions semblants, envoltades per múltiples estats independents; caracteritzat per l'absència d'un principi universal comú que unifiqui ideològicament els diferents actors de l'escenari internacional; i finalment, amb uns estadistes de cultures i percepcions de la realitat molt diferents, que tendeixen a basar les relacions internacionals amb l'equilibri del poder i l'interès nacional.

És en aquest mateix capítol on l'autor es pregunta quina ha de ser la política exterior americana dels propers anys. Pregunta que apareix en aquest últim capítol però que prové d'una altra pregunta molt més profunda, la qual dóna a conèixer al principi del llibre. És el dubte que neix en el moment que els Estats Units decideixen entrar en la Primera Guerra Mundial i construir un món d'acord amb els seus principis. Immediatament, però, descobreixen la greu disjuntiva entre la seva moral i les necessitats bàsiques de la nació. En altres paraules; l'obligació de decidir entre l'idealisme de Wilson basat en l'expansió de la democràcia, l'ètica dels estats i el dret internacional o l'interès nacional i l'equilibri del poder.

Aquest dilema de la política exterior nord-americana es

manté fins a l'actualitat i l'autor l'utilitza com a fil conductor de bona part dels trenta-un capítols del llibre, tot amanint-ho amb un seguit de retrats de líders mundials, anècdotes i explicacions del funcionament de la diplomàcia que fan que aquest llibre d'anàlisi històrica sigui diferent dels altres i permeti al lector conèixer situacions de l'alta política inaccessible per a molts en la vida quotidiana.

En els capítols que coincideixen amb els anys de la vida política activa de Kissinger hi ha notables reflexions sobre accions, reaccions i contrareaccions de governs. Descripcions i interpretacions de gestos i declaracions de diplomàtics i líders mundials. Així com també retrats de diplomàtics que ell mateix va poder conèixer en moments de la seva carrera política i va poder establir-hi un mínim de complicitat. Amb relació a això últim, un dels retrats més interessants és la descripció d'un dels somnis de Reagan, en què aquest últim esperava insistentment el dia que pogués ensenyar a Gorbtxov l'estil de vida americà, observant el país des d'un helicòpter i visitant les famílies dels barris obrers.

Aquestes descripcions de situacions viscudes, conjuntament amb múltiples anàlisis de situacions històriques, permeten al lector entendre moltes de les coses que passen avui en dia en la política internacional. Sobre això en podem trobar molts exemples, però un d'inter-

sant és quan Kissinger parla de l'actitud de França en política exterior: "Incapaç de dominar en una aliança amb la Gran Bretanya, Alemanya o els EUA, i considerant que la condició de soci menor és incompatible amb el concepte de grandesa nacional, França ha buscat des de la guerra de Crimea pactes amb potències menors [...]" I més tard diu: "[...] va adoptar la mateixa actitud en l'etapa de De Gaulle, [...] el problema d'una Alemanya més poderosa va seguir sent el malson francès. [...] "França va haver de buscar agrupacions que equilibrassin els EUA, [...] intentant utilitzar la Comunitat Europea com una espècie d'alternativa de guia mundial".

La història es repeteix, perquè com deia Raimon Galí, també té les seves lleis. Kissinger ens parla de nombrosos fets històrics que encara avui guarden una estreta relació amb l'actualitat. Per exemple; l'aparició de teories de la conspiració contra el govern americà abans que entrés en la Primera Guerra Mundial; les acusacions a les empreses d'armament de ser les culpables que els EUA entressin en guerres que no els implicaven perquè distaven massa de casa seva i, segons deien, no els amenaçaven directament; les manifestacions de grups pacifistes en contra de qualsevol guerra; les exigències d'una retirada incondicional i immediata del Vietnam; les manifestacions en contra del desplegament de míssils balístics a l'Europa continental i munts

d'articles periodístics oposant-se a la "Guerra de les Galàxies" de Reagan, tot acusant-lo d'afavorir les empreses d'alta tecnologia i d'anar en contra de la pau mundial. Fets que, curiosament, són d'estricta actualitat i que l'autor acusa de desgastar profundament el govern en tots els casos, però que la història s'ha encarregat de demostrar que anaven en contra del bé comú i del desenllaç positiu de les diferents situacions. Els més paradigmàtics són, sobretot, els casos dels míssils balístics i de la "Guerra de les Galàxies" de Reagan. Dues situacions històriques que per la seva naturalesa van provocar un gran rebuig popular però que, segons Kissinger, gràcies a la valentia dels governs europeus i americà van acabar per dur-se a terme i van ferir de mort una URSS ja debilitada, tot incitant-la a seguir una segona cursa armamentística que la molt afectada economia soviètica ja no podia suportar.

Aquest joc de paral·lelismes entre situacions passades i situacions presents apareix de forma natural en tot el llibre i s'acaben transformant en una mena d'imant que captiva el lector i que juntament amb la interpretació de la història, els retrats de grans polítics i l'explicació d'anècdotes, fa que la lectura de l'anàlisi de les relacions internacionals que proposa Kissinger en la seva obra *Diplomàcia* sigui, a part d'un referent, un veritable plaer.